

ความสัมพันธ์ไทย-พม่าในช่วงรัฐบาลนายชวน หลีกภัย สมัยที่ 2 (พ.ศ. 2540-2544)

นางสาว นิสรีชา ทองกลีบ

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

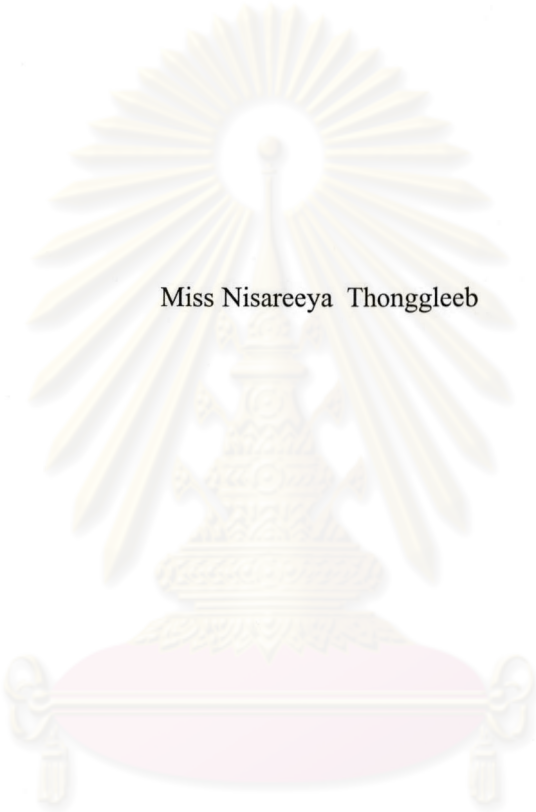
ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-1163-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 2097422x

THAI - BURMESE RELATIONS DURING THE SECOND TERM OF THE CHUAN
GOVERNMENT (1997-2001)

Miss Nisareeya Thonggleeb

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in International Relations

Department of International Relations

Faculty of Political Sciences

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-1163-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความสัมพันธ์ไทย-พม่าในช่วงรัฐบาลนายชวน หลีกภัย สมัยที่ 2
(พ.ศ. 2540-2544)

โดย

นางสาว นิสริยา ทองกลีบ

สาขาวิชา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยโชค จุลศิริวงศ์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....
(ศาสตราจารย์ ดร. อมรา พงศาพิชญ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมพงศ์ ชูมาก)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยโชค จุลศิริวงศ์)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุรชาติ บำรุงสุข)

ศูนย์วิจัยสันติภาพและการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อวิทยานิพนธ์

นางสาว นิสรียา ทองกลีบ : ความสัมพันธ์ไทย-พม่าในช่วงรัฐบาลนายชวน หลีกภัย สมัยที่ 2 (พ.ศ. 2540 - 2544). (THAI-BURMESE RELATIONS DURING THE SECOND TERM OF THE CHUAN GOVERNMENT (1997-2001)) อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยโชค จุลศิริวงศ์, จำนวนหน้า 161 หน้า.
ISBN 974-17-1163-8

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาสถานการณ์ความสัมพันธ์ไทย-พม่าในช่วงรัฐบาลนายชวน หลีกภัย สมัยที่ 2 (พ.ศ.2540-2544) โดยต้องการหาสาเหตุที่พม่ามีปฏิริยาโต้ตอบไทยในเชิงลบในช่วงรัฐบาลชุดนี้ โดยเฉพาะในช่วงหลังจากที่ไทยได้เสนอหลักการ “การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น” (flexible engagement) ซึ่งได้รับการปรับเปลี่ยนและได้รับการตอบรับเป็นหลักการ “การปฏิสัมพันธ์เชิงเกื้อหนุน” (enhanced interaction) ณ ที่ประชุมประจำปีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอาเซียน เมื่อกลางปี พ.ศ.2541 เป็นต้นมา ทั้งนี้ ได้นำแนวความคิดเรื่อง “action and reaction” ของ Richard N. Rosecrance และเรื่อง “international regimes” ของ Stephen D. Krasner มาวิเคราะห์ถึงความไม่พอใจของพม่าก่อนนโยบายของฝ่ายไทย และปฏิริยาโต้ตอบที่ไม่เป็นมิตรของพม่าต่อไทย เนื่องด้วยพม่าเห็นว่า “หลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในประเทศสมาชิกอื่น” เป็นหลักการพื้นฐานของอาเซียน แต่่นโยบาย “การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น” ของฝ่ายไทย มีความขัดแย้งกับหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในของอาเซียน

ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ภายหลังจากที่ไทยได้เสนอหลักการ “การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น” ในกลางปี พ.ศ. 2541 ปรากฏว่ารัฐบาลพม่าไม่พอใจ โดยมีปฏิริยาโต้ตอบที่ไม่เป็นมิตรต่อไทย ทำให้สถานการณ์ความสัมพันธ์ไทย-พม่าในช่วงภายหลังจากการประกาศหลักการดังกล่าวของฝ่ายไทย มีลักษณะที่เลวร้ายยิ่งขึ้นกว่าช่วงก่อนหน้าของรัฐบาลชุดเดียวกัน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การค้าไทย-พม่า ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การทำสัมปทาน การลงทุนของไทยในพม่า และการเปิดและปิดจุดผ่านแดน การศึกษายังพบว่า การดำเนินนโยบายของฝ่ายไทยที่สร้างความไม่พอใจแก่รัฐบาลพม่านั้นนับตั้งแต่ไทยประกาศหลักการ “การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น” ได้เกิดขึ้นหลายครั้งในหลายลักษณะ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้เสนอแนะแนวทางในการที่ไทยสามารถปรับ และเสริมสร้างความสัมพันธ์กับพม่าให้ดีขึ้นได้ โดยที่รัฐบาลไทยต้องให้ความสำคัญกับการวางนโยบาย และการดำเนินนโยบายต่อพม่าบนพื้นฐานของความจริงใจ และยึดหลักการไม่แทรกแซงกิจการทางการเมืองภายในของพม่า เป็นหลัก

ภาควิชา.....ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ.....ลายมือชื่อนิติศ.....*นิสรียา ทองกลีบ*
สาขาวิชา.....ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*ดร. ชัยโชค จุลศิริวงศ์*
ปีการศึกษา 2545.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....-

AN ABSTRACT

4281149524 : MAJOR International Relations

KEY WORD : THAI - BURMESE RELATIONS / THE SECOND CHUAN GOVERNMENT

NISAREEYA THONGGLEEB : THAI - BURMESE RELATIONS DURING THE SECOND TERM OF THE CHUAN GOVERNMENT(1997-2001). THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. DR. CHAYACHOKE CHULASIRIWONGS , 161 pp. ISBN 974-17-1163-8.

The objective of this research is to study the situation of the Thai - Burmese relations during the second term of the Chuan government (1997-2001). This thesis attempts to find the causes which made Burma react to Thailand negatively during that time, especially after Thailand proposed the policy of “flexible engagement”, which was duly changed and affirmed by other members as “enhanced interaction” at the ASEAN Ministerial Meeting (AMM) in the middle of 1998. For this study, the researcher applied “action and reaction” approach of Richard N. Rosecrance and “international regimes” approach of Stephen D. Krasner to analyze the causes of Burma’s dissatisfaction of the Thai policy and the unfriendly reactions to Thailand. Hence, it is found that while Burma adhered to the non-intervention concept as the basic principle of ASEAN, the Thai policy was against it .

This study showed that after Thailand proposed the policy of “ flexible engagement”, the Burmese government became annoyed with it and reacted negatively to Thailand . The situation inevitably worsened Thai-Burmese relations in comparison to the earlier period of the same government, particularly in the economic issue such as trade in general , economic cooperation , concessions , investment , and opening and closing of the border check points . It is also found that the policy implementation of flexible engagement which was not welcomed by the Burmese government had occurred several times in different manners .

This thesis has also recommended some measures for solving Thai-Burmese problems and promoting Thai-Burmese relations on the part of the Thai government. It is proposed that the government should give more serious attention to the decision - making and policy implementation as regards to Burma. Significantly, the principal motives are that the Thai government must show sincerity and apply non-intervention principle .

Department.....International Relations.....Student’s signature.....*นิสเรैया ทองเกล็บ*
 Field of study..... International RelationsAdvisor’s signature.....*Chayachoke Chulasiriwongs*
 Academic year 2002 Co-advisor’s signature.....-.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสิ้นลงได้ด้วยการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทั้งในส่วนของ ภาครัฐบาล และเอกชน ดังนั้น ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ส่วนหนึ่งย่อมมาจากบรรดา ท่านทั้งหลายที่ได้ให้ความกรุณาสละเวลาของท่านในการสนับสนุนข้อมูลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการ ให้คำสัมภาษณ์ การให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหา รวมทั้งการช่วยเหลือในด้านเอกสาร อันเป็นประโยชน์ต่อผู้เขียนตลอดมา ซึ่งในการนี้ ผู้เขียนจึงใคร่ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วน เกี่ยวข้องไว้ ณ โอกาสนี้

ทั้งนี้ เนื่องด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยโชค จุลศิริวงศ์ อาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้สละเวลาอันมีค่ามาเสนอแนะแนวทาง และข้อคิดเห็นต่างๆ รวมทั้ง ให้กำลังใจ ที่ล้วนมีส่วนสำคัญยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้อย่างยิ่งมาโดยตลอด จนกระทั่ง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี รวมทั้ง รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ชูมาก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิธาน วัฒนายากร ผู้ซึ่งคอยให้กำลังใจ และคำชี้แนะในการศึกษา เรื่อยมา อีกทั้ง รองศาสตราจารย์ ดร.สุรชาติ บำรุงสุข อาจารย์ผู้ควบคุมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งกรุณาให้คำแนะนำที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับการแก้ไขปรับปรุงมีความถูกต้องและ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดจนอาจารย์ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทุกท่านที่กรุณาให้การ ศึกษา และคำแนะนำต่างๆ อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการทำวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ผู้เขียนจึงขอ กราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ ขอขอบคุณ รุ่นพี่ รุ่นน้อง เพื่อนๆภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทุกคน เพื่อนเก่าคณะอักษรศาสตร์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งหลายที่คอยเป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลในการศึกษา และการทำวิทยานิพนธ์ จนกระทั่งประสบสำเร็จผลในที่สุด รวมถึงคนสำคัญที่คอยเคียงข้างและเป็นกำลังใจเสมอมา

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และขอบคุณน้องชายที่น่ารัก ซึ่งคอย สนับสนุนและให้กำลังใจในการศึกษา และการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แก่ผู้เขียนตลอดเวลา

นิสรียา ทองกลีบ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
รายการภาคผนวก.....	ฎ

บทที่

1. บทนำ.....	2
1.1 ความเป็นมาและสภาพปัญหา.....	2
1.2 สมมติฐาน.....	8
1.3 แนวความคิดที่ใช้ในการศึกษา.....	8
1.4 ขอบเขตในการศึกษา.....	12
1.5 วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	12
1.6 การรวบรวมข้อมูลและวิธีการศึกษาวิจัย.....	13
1.7 วิธีการนำเสนอ.....	13
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	14
2. นโยบายต่างประเทศของไทย	
ก่อนการเสนอหลักการ “การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น”.....	15
2.1 สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึง พ.ศ. 2531.....	15
2.2 สมัยรัฐบาลพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ.....	21
2.3 สมัยรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน.....	26
2.4 สมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย (สมัยที่ 1).....	29
2.5 สมัยรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา.....	34
2.6 สมัยรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ.....	37
2.7 สมัยรัฐบาลชวน หลีกภัย (สมัยที่ 2)	
(9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 - 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2541).....	40

(สารบัญต่อ)

หน้า

3. ความสัมพันธ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจไทย-พม่า	
หลังการเสนอหลักการ “การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น”.....	47
3.1 ความสัมพันธ์ทางการเมืองไทย-พม่า.....	47
3.2 ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-พม่า.....	53
3.2.1 การค้าไทย-พม่า.....	53
3.2.1.1 การค้าระหว่างประเทศ.....	53
3.2.1.2 การค้าชายแดน.....	57
3.2.1.3 ปัญหาและอุปสรรคทางการค้า	
และการค้าชายแดนไทย-พม่า.....	62
3.2.2 ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-พม่า.....	65
3.2.3 การทำสัมปทานของไทยในพม่า.....	69
1) การทำสัมปทานประมง.....	69
2) การทำสัมปทานด้านอื่น.....	75
3.2.4 การลงทุนของไทยในพม่า.....	75
3.2.5 การเปิดและปิดจุดผ่านแดนไทย - พม่า.....	80
4. สถานการณ์ความสัมพันธ์ไทย-พม่า.....	86
5. บทสรุป.....	108
5.1 บทสรุป.....	108
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	113
รายการอ้างอิง.....	120
บรรณานุกรม.....	131
ภาคผนวก.....	136
ประวัติผู้เขียน.....	161

สารบัญญัตินำ

ตารางที่	หน้า
1. สภาวะการค้าไทย-พม่า (ในช่วงปี พ.ศ.2540-2544).....	54
2. การส่งออกสินค้าไปพม่า (ในช่วงปี พ.ศ.2540-2544).....	55
3. การนำเข้าสินค้าจากพม่า (ในช่วงปี พ.ศ.2540-2544).....	56
4. ภาพรวมการค้าชายแดนไทย-พม่า (ในช่วงปี พ.ศ.2540-2544).....	58
5. มูลค่าการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน (ในช่วงปี พ.ศ.2540-2544).....	61
6. การจัดเก็บภาษีอากรของสรรพากรจังหวัดระนอง (ในช่วงปี พ.ศ.2542-2543).....	74
7. รายได้แผ่นดินของสำนักงานจังหวัดระนอง (ในช่วงปี พ.ศ.2542-2543).....	74
8. การลงทุนจากต่างประเทศในพม่า ณ วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2541.....	76
9. การลงทุนจากต่างประเทศในพม่า สิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2543.....	78
10. จุดผ่านแดนถาวรไทย-พม่า และการประกาศเปิดจุดผ่านแดนถาวรไทย-พม่า.....	81
11. จุดผ่อนปรนไทย-พม่า และการประกาศเปิดจุดผ่อนปรนไทย-พม่า.....	82
12. จุดผ่านแดนชั่วคราว และการประกาศเปิดจุดผ่านแดนชั่วคราว.....	83
13. การปฏิบัติการที่สำคัญของทางการไทยต่อฝ่ายพม่าซึ่งเกิดขึ้นในช่วง ระหว่างวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2542 - 31 กรกฎาคม พ.ศ.2543.....	96

สารบัญภาพ

รูปภาพที่

หน้า

1. แนวพรมแดนไทย-พม่า..... 1

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการภาคผนวก

ภาคผนวก	หน้า
ก. ข้อมูลพื้นฐานของสหภาพพม่า.....	137
ข. การเมืองการปกครองของพม่า.....	140
ค. รายชื่อสมาชิกสภาสันติภาพ และการพัฒนาแห่งรัฐ.....	142
ง. รายชื่อคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ภายใต้สภา SPDC และชุดเก่าภายใต้สภา SLORC โดยเปรียบเทียบ.....	143
จ. คำแถลงนโยบายของ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี.....	146
ฉ. คำแถลงนโยบายของนายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี.....	148
ช. คำแถลงนโยบายของนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี.....	149
ซ. คำแถลงนโยบายของนายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี.....	151
ฅ. คำแถลงนโยบายของ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี.....	153
ฉ. คำแถลงนโยบายของ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี (สมัยที่2).....	154
ญ. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.2541-2544).....	156
ฎ. คำแถลงของ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ เรื่อง การเกี่ยวพันอย่างยืดหยุ่น.....	157
ฏ. หนังสือสภาอุตสาหกรรมจังหวัดระนอง เรื่อง ขอสนับสนุนมาตรการเชิงรุก เพื่อเร่งรัดเจรจาให้พม่าเปิดสัมปทานประมง.....	159
ท. มูลค่าการนำเข้าและส่งออกสินค้าชายแดนไทย-พม่ารายจังหวัด (พ.ศ.2541-2544)....	160

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวพรมแดนไทย-พม่า

ที่มา : the Asian Research Center for Migration, Chulalongkorn University, Bangkok.